

Jiří Bláha, 65349

Diskuse k četbě – 5. týden (*James, Alison – James, L. Adrian. 2004. Constructing Childhood. New York: Palgrave Macmillan (Kap. 5. Education, s. 117-139).*)

Jakkoliv jsme se mohli v minulých textech přesvědčit o tom, že se pomalu mění přístup k dětem a že se nyní dětství pojímá jinak než v minulosti, vracejí nás do určité míry texty pro tento týden takříkajíc „zpátky na zem“. „Constructing childhood“ se zabývá konstruováním a reprodukcí dětství přesně v místě, kde (na rozdíl od rodiny) společnost (neboli stát) může uplatnit vzhledem k dětem největší vliv, tedy ve škole.

Zaujalo mne do jisté míry paradoxní spojení dvou skutečností: děti se skrze školu mají stát občany, ale když jsou ve škole, není jim ještě tato pozice plně přiznána a ony se tedy mohou „občanství“ učit jen teoreticky a v praxi si je vyzkoušejí (možná) až příliš pozdě. Nabízí se zde otázka, zda tento „odklad“ není zcela záměrný. Pokud by se totiž zacházelo s dětmi jako s plnohodnotnými občany již během školní docházky, mohly by školy produkovat děti příliš sebevědomé a možná až příliš dobře vybavené pro život, což by mohlo zhoršovat pozice dospělých oproti absolventům. Zatímco takto školy vypouštějí do života lidi, na jejichž názor se příliš nedbalo, kteří se neučili rozhodovat, řešit spory a nést zodpovědnost. Takoví lidé spíše přijmou podřízenou pozici, která se vysvětlí jejich mládím a nezkušeností (která však byla účelně pěstována) a určitou jistotu a schopnosti získávají pod vedením starších a zkušenějších. Tím se neoslabí pozice starších a mladí jsou další léta učeni svému místu ve společnosti a „správným“ názorům – tentokrát ve „škole života“.

Může to být jeden z nejlepších mechanismů reprodukce samotné společnosti. Mladí lidé nakonec zestárnou a nahradí současnou generaci, ale tím, že se jejich podřízená pozice a defacto sekundární socializace co nejvíce prodlouží, snižuje se pravděpodobnost, že by se příliš odchýlili od tradičních hodnot a postojů. Když se pak generace střídají, je již dost sebevědomých občanů, kteří vědí co se od nich očekává (mimo jiné i stejný přístup vůči nové mladé generaci).

Myslím si, že tento mechanismus je mnohem více než v demokratických zemích využíván v nedemokratických režimech, které se potřebují obrnit proti změně. Ale i demokratické kapitalistické společnosti ho provozují a mohou profitovat z jeho kritické reflexe, protože moderní ekonomika je dynamická a cokoli uměle nahrává konservatismu, může brzdit ekonomický rozvoj, který je pro současnou společnost jedním z hlavních cílů.